

NOBILISSIMO ILLVSTRISSIMOQVE VIRO,

NICOLAO DE BAILLEVL

REGI A CONSILIIS, IN SENATV PRÆSIDI,

ÆRARII PRÆFECTO, ET REGINÆ CANCELLARIO, &c.

SI Virtutis ea est conditio, ut de ipsa iudicium ferri non possit, nisi teneatur (Præses Illustrissime) non possum de Sobrietatis viribus æquiorem Arbitrum aut sapientiorem Te quærere, quem in omni vita sequuta est. Hæc non modò aluit, sed & auxit illustravitque gloriam Nobilissimæ BALLIOLORVM Gentis, quam ei peperit ex Majoribus tuis Ille qui Ducem Armoricum in acie ex equo deiectum & penè ab hostibus oppressum, fortiter in equum sustulit, & Britanniæ Insignia quæ Tibi gentilitia sunt, à servato Principe premeritus est. Hæc Te HENRICO MAGNO & LVDOVICO IVSTO conciliavit, ut & superioribus Regibus fortissimum Parentem tuum, de cujus Sobrietate constat, quia de illius virtute non dubitamus. Est enim Temperantia reliquarum omnium virtutum procreatrix, vel, ut cum Ficino loquar, omnis virtus. Hæc Te Ecclesiæ, Regi, Populóque addixit, cùm Senator, Libellorum supplicum Magister, Præses Consistorianus, Parisiensis Prætor, in Senatu Præses, ac tandem Ærarij Tribunus factus es. In quo certè Reginæ omni laude majoris enituit Sapientia, quæ Te tanto Muneri præfecit, cùm intelligeret neminem à cupiditate sibi temperare posse, nisi Temperantem. Te scilicet in Regno quasi in magna domo sic constitutum existimas, ut bona Regis quasi communis Parentis pari diligentiâ ac fide Tibi administranda sint. Ita verò rem priuatam curas quasi in paruo Regno non alium hæredem Tibi relicturus sis, quam Populum. Sed ex quo fonte ducta sunt ista omnia nisi ex Sobrietate, quæ cùm plurima Tibi subtrahat, Te non Tibi, sed Reipublicæ natum esse admonet? Est igitur tam eximia virtus omnibus summis Viris colenda, non quia voluptates fugit, sed quia longè maximas sectatur. Illa Te terris datum, Cælo reddet. Tibi largietur ἀλυπίαν, quam omnes; μακροβιότητα, quam felices; εὐθανασίαν, quam sapientes; ἀθανασίαν, quam Christiani exoptant. Non enim mors dolorum atrocitate terribilis est Temperanti, cui vitam non eripit, sed subducit, cuius animum è corporis hospitio, ut è ruinosa domo dimittit, non avellit, ut sobrij non tam emori quàm obdormiscere videantur. Vitæ sobriæ non potest non esse facilis meta. Fruere igitur illo Tuo bono, (Vir Maxime) qui vitam verè vitalem degis, cuius gloriam demirantur omnes, imitantur pauci, vix assequentur aliqui, & quam Tibi æternam, si non ex dignitate, at certè ex animo precatur

PRÆSES ILLVSTRISSIME,

Tibi addictissimus & obsequentissimus IOANNES DE MONTIGNY.

QVÆSTIO MEDICA,

CARDINALITIIS DISPVTATIONIBVS MANE DISCVTIENDA IN SCHOLIS MEDICORVM, DIE IOVIS XIV. MARTII;

M. GVIDONE PATIN, Doctore Medico & Chirurgiæ Profeſſore, Præſide.

Eſtne longæ ac iucundæ vitæ tuta certáque parens Sobrietas?

VIVERE omnes diu iucundéque volunt, ſed ad peruidendum quid eiuſmodi vitam efficiat, penè omnes cæcutiunt, adeo nullius rei difficilior, quàm rectè vivendi ſcientia. Vix vlli quàm bene viuant; quàm diu, cuncti curant, cùm vnicuique integrum ſit, vt bene, vt diu, paucis. Sanè hujus vitæ iſthmus perbrevis eſt, ac velut vmbræ tranſitus: ſed noſtrâ ſæpius, quàm Naturæ culpâ. Ab aliis quidem hæc pro jure ſuo citiùs, ab aliis tardiùs debitum exigit: vt Iudex eos primùm plecti jubet, qui minùs flagitii admiſere, ſic pleroſque innocentiſſimos, ſive hac in parte benignior, ſive rigidior, antè cogit mori quàm cœperunt vivere, in ipſóque vitæ apparatu, nihil aliud ſinit, quàm lucem proſpicere. Aliorum in ipſo flore curſum interrumpit, alios adducit ad extremam vſque ætatem, quæ quantacumque ſit, paucorum annorum circuitus eſt. Nobis verò tametſi tantum patuit, quantum potuit, rapidè tamen videtur decurrere, quia vel inter errores conteritur: aut nihil, aut aliud, aut malè agentibus elabitur. Pecuniam ægrè quis alteri dividat; tempus cujus vnius honeſta avaritia eſt, & totam propè vitam cuivis vltro impendimus: atque ita diſſipatam dum terminum providemus, & quota ex parte noſtra fuerit, reputamus, brevem fuiſſe conquerimur. Satis longa foret, ſi tota bene collocaretur, ſi pluſquam reliquias ſanis conſiliis deſtinaremus. Quid quod plerumque noſtræ ipſi ſalutis proditores ſumus, & peſſimo victus genere ſanitati decoquimus? In vitia, praui, dociles, alter alterum trudimus: & quæ communis eſt inſania, priores malè iter ingreſſos, pecudum more, non quà eundum eſt, ſed quà itur ſequendo, alienis perimus exemplis. Sic paucis contingit longa vita, ſed & paucioribus adhuc iucunda. Ab hac longè abſunt quibus aſſiduum eſt cum morbis negotium, qui miſeram trahunt animam tot in dies tormenta trahentem. Neſcimus quàm multorum ſit perſonata felicitas, quibus inter ærumnas Cor ipſum exedentes, neceſſe eſt agere felices. O ſi Tyrannorum mentes recluderentur, quanti poſſent laniatus & ictus aſpici! vt corpora verberibus, ita ſævitia, libidine, vltionis cupiditate, malis conſultis animus dilaceretur! Quàm multi ob id vnum miſerrimi, quod ne aliquando miſeri ſint, ſemper timent. De grege illo ſunt qui totam ſpirantes Arabiam, auro argentóque ornati, & adinſtar parietum ſuorum extrinſecus culti, intus ſanæ mentis hilum non habent: & quos ſtrenua exercet inertia, ac velut in mari lento tranquillitas iners detinet, vel otium negotioſum, beatóſne dixerit, quiſquis ſapit? certè hilaris & optima viuendi ratio corporis animique pace continetur: nec tamen bonis corporis metienda, alioqui pecudis conditio melior quàm hominis. Nuda & ratione defecta vita muſcarum ac vermium bonum eſt, hominis verò, rectè valere & ſapere: nec enim verè felicitérque viuimus, niſi cùm omni corporis moleſtia vacui, bonæ menti laboramus: æger eſt qui corpore validus, minùs valet animo: tunc tantùm perfecta ſanitas eſt, cùm partis vtriuſque veluti iunctorum ad bigas equorum quædam æquabilitas eſt; neutra incumbit alteri: tanti verò boni cùm tam rara ſit, quàm fugax poſſeſſio, an abs re vita brevis & ingrata iudicatur?

FATA fugiendo incurrimus, & vt alios ocyùs, alios ſeriùs comprehendant, neminem tamen prætereunt. His vel inuiti colla ſubmittunt qui ſibi populos tanto tumultu ſubijciunt, nemo impunè refragatur. Omnes quidem ſimili ratione naſcimur: Verùm vt modo diſſimili, ſic ætate diſpari mortem oppetimus: plures immaturi decedunt, ex Naturæ neceſſitate pauci. Nullus vltra penſum vivit, nec fixum cuique terminum gratia aut induſtria vlteriùs vnquam promovit. Huic ne momentum quidem adijciat ipſe Æſculapius, multò minùs auro ſuo potabili (putabili) Chymiſta fumivendulus. Sæpe tamen quem interitus diem victus error accelerat, prudens Medicus conſiliis ſuis retardat. Vt quis longiſſimum vitæ ſpatium ſanus compleat, is neceſſe eſt puro ſanguine, & copia nativi caloris humido primigenio probè temperati circumfluat: neque tamen quiſquis vtroque abundat, diutiſſimè vivit: quanquam & id in manu noſtra eſt, modò ne ſalutarem hunc humorem diripi affatim ſinamus, vel obrui. At quia nihil minùs curamus, ferè & ante diem obrepit mors, quæ vbique in inſidiis eſt, juvenibus in propinquo, ſenibus in limine; ſcilicet agunt eius negotium multa quæ nos aſſiduè circumſtant incommoda, quibus ceu turbulentis externarum procellarum fluctibus iactati huc illuc traducimur: nec minùs favet, quæ nos ad omnem ictum exponit, innata imbecillitas: nempe frigore, æſtu, labore offendimur; ipſo rurſus ſitu & otio corrumpimur; non omne cælum ferimus, fames & ſitis mortem minantur, niſi remedium adhibeas; cùm interim potus & alimenta, quorum modò inopiâ, modò copiâ rumpimur, ſapor, odor, vigilia, ſomnus, & cætera ſine quibus moriendum eſt, non rarò ſint mortifera, vt mirum ſit totiniuriis patere hominem, vix vnius patientem. Sed vt ex his tuti emergamus, quem blandæ voluptatis illecebræ non aliquando irretiunt? aut quem ſi moderatrix temperantia ſedulò conſervavit, caſus aliquis non obterit? quoſdam incautos momento interimit venenatum animal, perit ille alter Italo perfuſus aceto: Hos mare, alios fulmen, alios aſſumit terra, bello permulti cadunt, & hos bellô ſuperſtites, opprimit domus, delet ignis, vſqueadeo certæ mortis incertus eſt dies ac locus, nec vt hanc vitet, vnquam homini ſatis cautum eſt in horas. Tot ac tam variis brevioris ævi cauſis accedunt & multò frequentiores morbi, noſtro vtplurimum vitio nati: hos ſequitur languor, & minor annorum numerus, ſi fortè non ſequatur interitus: cuius vbi periculum propiùs admotum eſt, dum ſtolidè ad illos concurritur, apud quos ſua cuique vænalis vita promittitur, magno plerumque mors emitur: pyxidibus quæ titulo oſtentant remedia, intus venena, aut vt ferè fit, nihil planè præter muſcerdam recondentibus. Ab his vbi crumena non ægritudo levior facta eſt, videas ægros Medicorum genua tangentes, ſuaque omnia, ſed ſeriùs paratos impendere, vt mortis laqueis expediti viuant, & novis vſque ſuppetant doloribus: ita nos vna catena hîc alligatos tenet, amor vitæ: ſi tamen aliter quàm nomine vita eſt, prorſus reipſâ labor, aut lenta mors, tanto plus aloës quàm mellis habet. An verò nihil habet homo quo has poſſit abſtergere moleſtias? magnam quidem earum partem facilè declinaremus, nec paucorum annorum, imò & dierum acceſſionem votis turpiter mendicaremus, ſi tantum in præcavendis morbis, quantum in iis dum nos exercent, profligandis, operæ poneremus. Sed tanta nos valetudinis negligentia tenet, vt quanti facienda ſit, haud aliter quàm perdendo cognoſcamus: amiſſam ægrè recuperaveris, etiamſi adhibeas preces argenteas: vt ſine impendiis præſentem retineas, facilis eſt & compendiaria via, modò bonis auſpiciis ineatur: tota puncto res conſtat.

VIS te beatum facere, frugi ac ſobrius eſto: diſce quod maximæ artis eſt, inter epulas eſurire: fuge ἀσωτίας, & varios miſſus qui excitant alliciúntque veluti præſtigiis, captam appetentiam. Ad cibum & potum, vt vitæ, ſic mortis viaticum, non tanquam ad vas implendum accedito, ſed vt ſumas parcâ quod ſatis eſt, manu, nec tam eorum vſu ſis, quàm temperantia lætus. Summum bonum eſt nullo alimento egere, ab hoc proximum, quam-minimum requirere. Saluberrima vitæ forma eſt ſecundum naturam vivere: exiguum hæc deſiderat, immenſum opinio. Furor eſt cùm tam exiguum capias, cupere multum: cogita quàm paruum tibi ſit corpus: ſenſus licèt augeatur, non id tamen laxabitur: nos ſæpe maioré habemus famem quàm ventrem: hunc cum ſale panis latrantem leniet, vel prima iratum facilè placaverit eſca: ſi bene inſtitutus eſt, non erit moleſtus interpellator: parvo dimittetur, ſi das illi quæ debes, non quæ potes, aut petit omnia: ne malè pareat, ipſi noverca ſis oportet: ferè enim in hunc ſolâ peccatur clementiâ. Hoc vnum eſt & quidem ſummum Medicorum præceptum, per quod ſemper careas Medico, nempe os regi patiens, domino pro centum Medicis eſt. Hac vna ratione quaſi divina quadam virgula differtur, ac demum floridior contingit votis vel malignis nulli non optata ſenectus, quam ſuis [illegible], Panaceâ, Mumiâ, & herbis Hermeticis, incombuſtis oleis, viuidis laticibus, arcere falsò prædicant æquè mendaces ac creduli, putidique ciniflones Chymiſtæ. Huius præſidij vim adverſus cuncta vitæ incommoda, nec Moly Homericum, nec Plinij Theombrotion, aut Dodecatheos vnquam æquaverint: nihil in illum licebit morbis, qui vltra quod ſuadet Sobrietas, nihil ſibi licere putaverit. Non opus eſt tot glutire catapotia, tot lambere ſyrupos, tot pharmaca, ac penè tota exhaurire pharmacopolia, vt fœda humorum ſaburra ingluviei ſoboles, & morborum parens exhauriatur coccis Gnidiis, helleboratis, ſcammoniatis, antimonio (diabolico inter remedia monſtro) & aliis infenſis, peregrinis, ac ſæpe adulteratis medicamentis, quæ purgari potiùs debeant, quàm vt tutò noſtra purgare queant corpora. Intemperantium iſta ſunt, qui, ceu lintea dum ſapone & nitro detergentur, citiùs pertunduntur, cathartica ſæpius ſorbendo, celeriùs deteruntur. Qui ſobriè degit, niſi fortè fit ab ortu [illegible], & quaſdam habeat cauſarias partes, tam vacat omni morbo, quàm humorum cœno; vt proinde nullo egeat medicamento. Si qua ex ictu vulnera, indéque vlcera facta ſint, & citò & ſponte coëunt. Peſtis ipſa morborum caput quantumcumque ſæviat, æquè illum habebit eximium, quàm olim Athenis temperantem penéque divinum Socratem: ſcilicet aëris, loci, frigoris, æſtus, externarúmque cauſarum vis omnino elangueſcit, vbi nihil adiùvant inquilini hoſtes, cibus & potus. Quinetiam ſub hoc tranquillo corporis ſtatu quæ ſenſuum iudicio iucunda ſunt, magis oblectant, videntúrque ſuaviora: quippe vt ſerenitas Alcyonibus, ſic ſanitas voluptatibus commodum præbet ortum: neque ſolùm à parciori victu perbellè habet corpus, ſed & optimè habet anima. Subtilis animus molem ventris refugit, & corpore meliuſculè habito ad cognatas illi actiones inclinatur: mens ſicco corpore fulget, vt ſtella nitido cælo; quóque ipſi minus eſt cum corpore commercij, minus ineſt & vitij: non diſrumpitur irâ, non movet iurgia, non coquit ſeditiones placidus & ſui compos animus: non æſtuat habendi deſiderio, quem ſuſtinet cibus nec corpori gravis nec patrimonio: non illum venus erubeſcendis adurit ignibus qui vix libatis epulis, ſilentium indicit indignanti ſtomacho: amica caſtitati fames panem cogitat, non adulteria. Hanc morum innocentiam, innocenti victu tuebantur olim Chriſtiani Anachoretæ, (vt in Palæſtina Eſſeni, gens æterna, in qua nemo naſcitur) ipſo adhuc anno centeſimo ſani: veniebat in cibum panis aut palma, quæ & veſtitum præbebat: nam cocti aut calidi aliquid comeſſe, inter cupedias erat, in potum hauſta è proximo fonte frigida: à vino tam procul aberant, quàm ab vrbibus. Eiuſdem frugalitatis tenaciſſimi primi, & à Deo recentes homines nongentos annos vivebant, carnis perinde ac fraudis neſcij, ſed his quæ Natura ſponte tribuebat, contenti: nondum enim cogebatur ſuum ſitientibus fundere ſanguinem. Nos tam rigida ac pertinaci abſtinentia, quæ priſcos illos penè acernos & χαλκεντέρους efficiebat, prætendimus mundi ſenium, ſub quo noſtra hæc tractari molliùs ætas imbecilla velit. Adeo nempe noſtram amamus intemperantiam, eam vt excuſare quàm excutere malimus: ſicque plures interimat gula quàm gladius.

IN victu qui modum tenere neſcit, & morbo tenetur, & vitio. Vt mollis educatio nervos omnes mentis & corporis frangit, ſic vtriuſque alacritatem minuit attentior parſimonia, quâ nonnulli malignè famem extinguendo mugilis vitam agunt, glorianturque ſe non paſci toto aſſe. Squallorem appetere, faciles odiſſe munditias, veſci tetris & horridis cibis, eius eſt qui Gratiis litavit nunquam: res delicatas proſequi, luxuriæ eſt; vſu receptas, nec magno parabiles fugere, dementiæ: frugalitatem exigimus, non pœnam. Parca ſit, ſed nitida cœna, cuius præcipuum condimentum ſit amicus, cum quo riges diffundáſque amicitiam, minùs ventre quàm animo conuiua. Cibus tibi ſit panis, ſi non alius, vulgi, & ſi licet, procerum. Obſonia ſi lubet, inferantur aliqua, non hominũ opinione cara, non per artem voluptatémque corrupta, ſed ſtomacho magis quàm palato amica: ſua illis non deerit gratia, modò non deſint Spartana aromata, his quæ ab Indis advehuntur, longè ſalubriora: nihil contemnit eſuriens, nec eſt ambitioſa fames, ipſa tibi commendabit quodcumque comprehenderis. Vis mente & corpore acutiùs cernere, vis ſapere, omnemque ſtultitiæ mixturam effugere, bibas aquam, Sapientiæ fomitem: nutrit illa, coctionem iuvat, viuidos facit ſenſus, acre iudicium, limpidum & ſtudiis aptum ingenium, adeoque vt animantibus, imò & viuentibus omnibus, ſic cuiuſlibet ætatis, ſexus, & temperamenti hominibus ἀρίστου. Vinum conuiuij coagulum, lac veneris, hilaritatis ſeminarium, quo nihil eſt iucundius, quo nihil melius dedit Natura hominibus, voluptatis, non neceſſitatis potus eſt, ſed doloſus luctator, hepar captat primùm, mox caput atque pedes: ſplendet color eius, ſed ſtatim mordet vt coluber, & tanquam regulus venenum ſuum in totum corpus diffundit. Ab eo non ſolos Reges, ſed etiam, ſi quiſque ſibi rex eſſe debet, cæteros homines abſtinere ſatius foret: quamquam conferre creditur aliquibus eximio quidem ingenio, ſed dum ſicci ſunt, minùs audaci, & quaſi concreto, qui cùm ad pocula ventum eſt, tanquam miniati Ioues, thuris in morem à calore correpti exhalant. Merum nulli non noxium, quò potentius, hoc nocentius: mel eſt ori, fel capiti, ſapit in ore, ardet in ventre, fumat in capite, ſuique amantiſſimis tandem iugulum petit. Mirum quod cùm vix ferendo ſint ſanorum robuſtiſſimi, nonnulli tamen qui pari inſcitia & impudentia Medicorum auctoritatem arripiunt, ægris quaſi per ſe non ſatis officiat, etiam venenato ſtibio infectum propinant: ac ſi qui fati ope euaſerint, ceu bina hæc venena iuuerint (ô mores! ô tempora!) inter remedia, ſi Diis placet, annumerantur. Quæ virgo nymphas deſerit amore Bacchi, dat tibi certum breui perituræ virginitatis indicium: & quæ ætatis florem marito proſtituit, quò magis vino dedita, hoc minùs pudica: pueris & infantibus ne dilutum quidem dederis. Senes quò ætate provectiores tantò dilutiùs bibant, tandémque metæ proximi, ſolam aquam. Adoleſcentibus & iuuenibus ſuave toxicum eſt, quo liberaliùs epoto, eorum medullæ velut admotis facibus inflammatæ, Æthnæo amoris igne æſtuant: tunc placet iucundum nefas, oculi inſtitores exactoreſque libidinis, ad omnem laſciviam vagi euolant, petulantiſſimæ manus omnem verecundiæ legem perfringunt, tunc rabie iecur incendente libido, quà viſum eſt, ſeſe impingit, nec iam furtim, ſed palam illa fiunt, quibus abſcondendis nulla ſit ſatis alta nox: tam præceps eſt gradus à Libero patre ad lumbifragam Venerem, ſolâ vini fugâ, & gulæ caſtigatione domandam. An verò accuratam hanc victus rationem quam Principum Medicorum lex ſanxit, quiſquam nunc ad vnguem obſeruat? quotuſquiſque iam in vitæ ſuæ rationem inquirit? Rara nunc conſtans & firma ſanitas, quia rara Sobrietas, quantúſque noſtro ſeculo in hoc vnum ingenioſo ſuccrevit luxus, tanta & morborum incubuit cohors. In tam amabili ferculorum ſerie ſi quis iam eſt, qui non rapiatur extra metas neceſſitatis, is profectò magnus eſt. Totus Orbis duo Numina colit, Eduliam & Potinam: lurcones jam paſſim graſſantur innumeri, quorum corpus eſt in ſagina, animus in macie. Aſello ſimiles cor habent in ventre, ad omnia fercula manibus involant: ſumma curarum eſt, quid edant, quid bibant, vel eorum inſomnia cibi ſunt: perinde vorant, acſi lupum in aluo gerant, cum cruditate diſſiliunt, ac penè ſaturitate crepant: quærunt irritamenta quæ pigritiam nauſeantis ſtomachi erigant, & feſſum os, in novos morſus excitent. Tanto alii languore ſolvuntur, vt per ſe ſcire non poſſint, an eſuriant: adſpice quàm tangant malè ſingula dente ſuperbo, quàm difficilis creſcat inter molares cibus: his opus eſt quidquid habet artis, expromat coquus: vt obtuſus appetitus famis aliquid ſentiat, vt per deceptum guttur traiiciatur alimentum, hac qua intraverat, facilè rediturum, ſed non ſine bile reguſtandum. Tantum negotii exhibet peſſimum corporis vas, cujus cauſâ maxima pars mortalium vivit, & perit miſerè. Heu, prodigia gulæ! feris ad alimoniam ſolitudo ſua, multis elephantis vna ſylva ſufficit: homo terrâ paſcitur & mari: imò ſibi bene eſſe non putat, niſi ad delicias totum mundum irretiat. Eſt vbi provinciarum tributum vni homini vna cœna ſit, nec ſatis lauta videtur menſa, ſupra quam non recognoſcit omnium gentium animalia, è ſingulis certa tantùm electurus membra, adeo nulla his eſt niſi ex faſtidio pax. Non ſapit caro bubula, agnina, ovilla, hœdina, vitulina, niſi exotico jure perfuſa: lepus, dama, pygargus, aper, cervus, & quidquid animalium ſylvas & agros pererrat, in menſas extrahitur; advolant & omnis generis altilia, Scythicæ volucres, attagen Ionicus, perdices, meleagrides, gallinæ Numidicæ, Africanæ ficedulæ, gallinagines, quibus & comes eſt, pinguibus ficis paſtum jecur anſeris albi. Aqua ipſa ſuppeditare iubetur, quos celat piſces, lucium, barbatulum, mullum, rhombum pluſquam Cæſareum, & paucorum hominum Acipenſerem, reliquos denique non tam ſapore, quàm parandi difficultate pretioſos, ſæpe in plenum carnibus ventrem deiiciendos. Etiam oſtrea maris tubera, naufragio exquiruntur; nec admodum placent niſi Lucrina: neque dubiis cœnis deſunt ancipites fungi, quibus vel pratenſibus malè creditur; cùm id voluptuarii veneni ſævit in præcordiis, ne ferendo quidem ſint dura meſſorum ilia. Ne non omni ex parte Cupediæ parentetur, haſce opiparas menſas claudunt fructus innumeri, crudi, cocti, condîti, multo ſaccharo adulterati: vnde moleſta bilis congeries, & novus excrementorum proventus, melimela, artolagana, ſcitamenta mellita, & aliæ nebulæ, ſtomacho graves, & coctioni impares. Quòd ſi tanta in cibo licentia, non minor eſt in potu. Servatur algor æſtibus, excogitaturque, vt alienis menſibus cæleſtis aquæ ſpuma nix algeat: eò proceſſit vitiorum ſolertia, vt compertum ſit quemadmodum aqua quoque inebriaret, quanquam major pars hominum vini dulcedine capti, non aliud vitæ præmium intelligunt: pauci nunc, & qui ferè rideantur, abſtemii, multi popinones & κυλίκων ἐρέται, tanquam ad perdenda vina geniti, pecude deteriores, ſe ipſos ad bibendum ſtultiſſimè cogunt: iſti homineſne, an potiùs amphoræ, rapere ſe vitam prædicant, dum falſa inter gaudia, totos ſæpe dies ac noctes ſedent ad pocula, heſternæ temulentiæ nouam adiicientes, ſed crapulam crapulâ, vt aiunt diſcuſſuri: Iuuat hilarem inſaniam inſanire, ac per iocum furere. Ad hæc Bacchi pervigilia ſacramento dexterarum fidem ſuam obligant, ne quis exeat, & ſigna deſerat, ſtandum & pugnandum adv ſque guttam vltimam: in hoc Dionyſiaco agone certa bibendi lege contenditur: qui poſſunt vincere, laudem merentur ex crimine: palmam referunt qui inter plures vltimi fiunt ebrij, qui ſe præbent meri capaciſſimos, hoc ſolo triſtes quod ab ipſis vincantur doliis. Sed ô barbaram libidinem! ô monſtroſum penéque incredibilem ebrietatis amorem! & ipſi populi vitibus vinóque carentes inebriantur, Indi, Perſæ, Maſſagetæ, Tartari, Sinenſes, Americani, nouis quibuſdam potuum generibus excogitatis, ebrietatem inducentibus, etſi vino careant: adeo vt nulla mundi parte videatur ceſſare ebrietas. Quid quod homo ſacra res, & Διὸς [illegible] potitando ſeipſum iugulat? ac ſæpe anginâ vinariâ præfocatus conditur tumulo, antè toties decumanis meri fluctibus obrutus. Planè vino nihil ineſt boni præter veritatem, cui detegendæ lene tormentum eſt, ſcelerum alioqui malorumque omnium metropolis, & parens quarumlibet ægritudinum, quibus plerumque ſola medeatur mors, niſi priùs medeatur abſtinentia.

BONO itaque loco ſunt res eorum qui ab ingluvie, qua nulla hominum generi capitalior peſtis, & à pernicioſo gulæ obſequio liberi, non plus indulgent corpori quàm tuendæ valetudini ſatis eſt; quippe vt intemperantiæ culpam pœna premit comes, catenata videlicet morborum ſeries, aut tam merita quàm immatura mors: ſic pro frugalitate meſſem opimam metunt, verúmque robur colligunt ſobrii, qui corpore animoque præſtantes, voluptatem quæ inter cibi potuſque delicias capitur, brevem, exitu fœdam dolorique cognatam penſant longa iucundaque ſanitate. Prælucet in eorum vultu totóque corporis habitu, color quidam eximius, nitórque virens, & ſenii neſcius, mens ipſa læta & alacris ſuum vigorem veluti transfundit in corpus, omnibus vitæ muniis optimè comparatum; nullus moleſtiæ, nullus dolori locus. Tam procul abſunt ab omni ægrotandi periculo, vt ſi qua olim morbi ſemina à parentibus vel natura invalidis, vel parum cautè viuentibus traxerint, contranitente partium robore, & legitima victus lege vaneſcant. Hos ne ſenectus quidem quæ ſolvit omnia, frangit, in ipſo ætatis portu vegetiſſimi apparent, oculi puro lumine vigent, pedes certa imprimunt veſtigia, liquidus eſt & penetrabilis auditus, dentes candidi & immoti, vox ſonora, corpus ſolidum ſuccique plenum, cani cum rubore diſcrepant, vires cum ætate diſſentiunt, non memoriæ tenacitatem antiquior ſenecta diſſolvit, non calidi acumen ingenii frigidus ſanguis obtundit, non tremula manus errantem incerto tramite ſtylum ducit; adoleſcentiam mentiuntur in ſenectute, à qua ſolam habent prudentiam. Ad bonæ valetudinis conſervationem non tam multa requiruntur: paucis Natura contenta eſt: homini ſapere cupienti panis & aqua ſufficiunt: quibus ſi quid exiguum addideris, poterit ille cum Iove de felicitate certare. Polyphagia & Polypoſia, crede mihi, conſuetudinis res eſt, non Naturæ. Qui pauco vino vtitur, eoque dilutiſſimo, ille vitam ſuam amat, & infinitis ſeipſum beat commodis: ex eius abuſu, maximorum morborum ilias profluit, calidi innati ſubſtantiam minuendo, humidum primigenium diſſipando ac exſorbendo. Vinum dubius eſt amicus, & anceps Proteus, bonum præſens exiguum, malum emergens graviſſimum: vitam facit alacriorem ac vegetiorem, ſed breuiorem: idemque præſtat corpori quod calx ad arboris radicem conſperſa, fructum quidem accelerat, arborem autem perimit, ita vinum ſuſcitato calore, ſpiritus facultateſque erigit, mortem verò maturat, dum infinitos affectus inuehit, nullâ ferè Herculis clauâ debellandos: apoplexiam nullo emeticorum vſu curabilem: epilepſiam (quæ propriè non eſt convulſio) nullâ pœoniâ, nullo amuleto ſuperabilem: paralyſin, quæ nullis iuvatur ſudorificis: ephialten, falsò dæmonas mentientem: rheumatiſmum, qui fit per [illegible] τῶν φλεβῶν, antiquis penè ignotum, cuius vt & ſynochorum Galeni, ſumma remedia ſunt venæ ſectio & frigidæ potus: Anginam, cui non meliùs ſuccurritur, quàm iugularium ſectione: peſtilentes, purpuratas malignáſque febres, quibus nihil auxiliantur bezoüar, idolum fatuorum: Theriaca, compoſitio luxuriæ: Mithridatium, herbarum deforme chaos, rudis indigeſtáque moles multorum ſimplicium, nimio fervore, acrimoniâ vel malignitate, natiuo calori aduerſantium: confectio Alkermes & de Hyacintho, Diamargaritum, aliáque Arabum figmenta: peripneumonicos affectus, nullis cedentes Arabum ſyrupis, bechicis fruſtra nuncupatis: phthiſin nullo lacte, ne quidem muliebri, ſanabilem: aſthma, in quod aquarij nihil poſſunt aſelli; imò pluſquam aſelli ſunt, qui præſcribunt: hydropem, vtplurimum à cauſa calida, nec ſemper ab hepate, qui nullo hydragogorum vſu tollitur, vt nec paracenteſi: calculum renum, quem dum caput vreteris tentat, doloreſque ciet atrociſſimos, nihil promovet diureticorum vis ignea: aut veſicæ, qui nullis imminuitur aut frangitur lithontripticis: dyſenteriam quam irritant Rheum toſtum & myrobalani, tollit autem venæ ſectio: fluxum hæmorrhoïdalem, quem aquæ potus imminuit, purgatio tollit: chiragram & podagram τὰ ἔσχατα τῶν κακῶς ἐχόντων. Quod ſi tandem eò venerint, quò vel cunctantibus veniendum, tam placidè è viuis excedunt, vt obdormire, non emori videantur, per beatam & auream frugalitatem, famoſæ illius veterum Principum, à tam multis fruſtra concupitæ εὐθανασίας participes facti. Quid multa? non ſolùm nobis, ſed & poſteris quoque noſtris temperanter viuendo conſulimus: nam & ſpem vegetæ prolis auget hominum bona nutrix Sobrietas, vt ſi creandis liberis incumbatur, dum validum fœcundumque ſemen, & tenacem reddit vterum, pulchra ac numeroſa prole beatos faciat parentes, poſtquam ipſi ſani diutiſſimè vixerint, ſuis adhuc in liberis diu victuros. Denique, nulla calamitate vel ærumna premetur vnquam, qui vitæ fundamentum iecerit Temperantiam.

Eſt igitur longæ ac iucundæ vitæ tuta certáque parens Sobrietas.

Proponebat Lutetiæ Pariſiorum IOANNES DE MONTIGNY, Abrincenſis, Anno R. S. H. M. DC. XLVII.